

- 5) режимів, параметрів та організаційних форм технічної експлуатації КТЗ ІС;
- 6) міри використання різних видів резервування (структурного, інформаційного, часового, алгоритмічного, функціонального тощо);
- 7) міри використання методів та засобів технічної діагностики;
- 8) реальних умов функціонування ІС.

Список використаних джерел

1. Надійність. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Надійність> (дата звернення: 01.05.2023).
2. Фермерські господарства України. Трипілля. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Відмова_\(техніка\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Відмова_(техніка)) (дата звернення: 01.05.2023).
3. Пузир В.Г., Крашенінін О.С., Клименко О.В., Крамчанін І.Г. Надійність залізничного рухомого складу: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2020. 100 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/5231/1/Конспект%20лекцій9.pdf> (дата звернення: 01.05.2023).
4. Вишнівський В.В., Василенко В.В., Гніденко М.П., Звенігородський О.С. та ін. Основи надійності та діагностики інформаційних систем: Навчальний посібник. Київ: ННІТ ДУТ, 2020. 184 с. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_2056_23619480.pdf (дата звернення: 01.05.2023).

УДК 339.9

Шевченко О.О., студентка; Шевченко О.М., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В СВІТІ

На етапі глобалізації світової економіки відбувається розширення та поглиблення виробничих зв'язків між підприємствами різних країн, зростає роль транснаціональних корпорацій (ТНК) в процесі міжнародного руху капіталу. Формування потужних транснаціональних корпорацій, здатних адекватно реагувати на зовнішні впливи, активно розвивати міжнародні господарські зв'язки повинно стати одним із пріоритетних напрямів розвитку національних бізнес-структур.

За офіційним визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку, транснаціональні корпорації – це міжнародні підприємства, що об'єднують юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах і проводять єдину економічну політику та загальну стратегію завдяки одному або декільком центрам прийняття рішень. Центром ТНК є материнська компанія, яка розміщена в країні базування і здійснює централізоване планування, управління та контроль за діяльністю своїх закордонних підрозділів – дочірніх підприємств, асоційованих компаній і філій, що розташовані в приймаючих країнах [1].

Сучасні етапи процесу формування стратегій ТНК представлено в табл. 1 [2].

Оцінюючи вплив ТНК на динаміку світового економічного розвитку можна виділити декілька основних напрямів:

- формування динаміки, структури та рівня конкурентоспроможності економіки на світовому ринку товарів і послуг;
- контроль міжнародного руху капіталу та прямих іноземних інвестицій, оскільки ТНК є основним інвестором в країні, що розвиваються, й досить відчутно впливають на їхній економічний розвиток;
- прискорення створення та передачі інновацій, концентруючи їх у своїх наукових центрах і підприємствах. Завдяки виробничим і фінансовим можливостям ТНК сконцентрували у своїх руках найбільш наукоємні виробництва. Вони виробляють найновіші

види продукції з найбільш затребуваними споживачами характеристиками, тим самим сприяють процесу технологічного розвитку виробництва;

– розширення і прискорення міжнародної трудової міграції, сприяння розповсюдженню професійних знань, процесу обміну досвідом між співробітниками з різних країн руху робочої сили слідом за прямими іноземними інвестиціями. Тим самим створюється міжнародний ринок праці, для якого характерною рисою є конвергенція професійної підготовки персоналу.

Таблиця 1

Сучасні етапи розвитку ТНК

Період	Форми	Транснаціональні корпорації	Організаційно-юридична/економічна форма
Друга пол. XIX ст. – перша пол. XX ст.	Колоніально-сировинні ТНК першого покоління	Баєр, Хенкель, Бош, Маннесманн, Істмен кодак, Нестле, Дженерал моторз, ІБМ	Переважно АТ/картелі, синдикатії перші трести
Період між двома світовими війнами	ТНК другого покоління	Локхід Мартін, Нортроп Грумман, Рейтеон, Сайенс апплікейшенз	Переважно АТ/трести
Кінець 50-х – 70-ті роки XX ст.	ТНК третього покоління	Тойота, Мацусіта, Тошиба, Міцубісі, Кобе стіл, Шарп, Фольксвагенверк, Рено, Л'Ореаль	Переважно АТ/концерни і конгломерати
Поч. 80-х рр. XX ст. - сьогодні	Глобальні ТНК четвертого покоління	Нестле, Філіпс, Брітіш петролеум	Переважно АТ/холдинги (головні компанії)

Провідну роль у світовій економіці відіграють 100 найбільших ТНК. Більшість з них розміщуються в промислово-розвинутих країнах. 100 провідних ТНК контролюють 70% усіх прямих іноземних інвестицій. Географічна структура розміщення 100 найбільших ТНК: США приблизно 30%; Японія - 20%; Німеччина і Франція по 10%; Великобританія - 7%; Швейцарія - 5% (за даними доповіді ЮНКТАД). Загалом у цих шести країнах розміщено 82 із 100 ТНК. Щодо загальної суми активів 100 найбільших компаній світу, то на дві країни: США і Японію припадає 70% активів 100 ТНК. Регіональний розподіл активів ТНК: 40% вартості майна 100 найбільших ТНК перебуває за межами країни базування. На частку ТНК припадає до 2/3 всієї світової торгівлі. При цьому ТНК - ключова ланка процесу інновацій володіють більш ніж 80% патентів і ліцензій на нову техніку, технологію і ноухау. Близько 75-80% загальносвітового обсягу наукових досліджень і розробок здійснюється в рамках ТНК [3].

Таким чином, дослідження особливостей формування і розвитку транснаціональних корпорацій свідчить про те, що вони пройшли історично ряд етапів, кожний з яких супроводжувався появою нових стратегічних галузей промисловості, здійсненням революційних відкриттів у різних сферах виробництва та надання послуг, завоюванням нових ринків шляхом використання різних методів експансії: від агресії до тихого проникнення в національні економічні, політичні процеси, вживання стратегій непрямого впливу тощо. На сучасному етапі розвитку спостерігається постійне зростання ролі транснаціональних корпорацій та масштабів транснаціоналізації, що проявляється в їх участі у створенні світового валового продукту, підвищенні частки міжнародного руху капіталу, праці та інших ресурсів. Їх значимість у світовій економіці підтверджується масштабністю зарубіжних операцій в усіх галузях та сферах суспільного виробництва.

Список використаних джерел

1. United nations conference on trade and development / World Investment Report/ Transnational Corporations and Export Competitiveness Washington 2003. URL.: http://archive.unctad.org/ru/docs/tdxiii_report_ru.pdf.
2. Рокоча В. Плотніков О., Новицький В. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник. К.: Таксон, 2001. 304 с.
3. Пенська І.О. Особливості впливу ТНК на економічний розвиток України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Науковий журнал. Серія: Економічні науки. № 3 (80). 2015. С 114-124.

УДК 330.322

Шевченко О.М., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІЗНЕС-АНГЕЛІВ НА РИНКУ НЕФОРМАЛЬНОГО ВЕНЧУРНОГО КАПІТАЛУ

Головною проблемою впровадження інноваційно-орієнтованої системи розвитку економіки є фінансове забезпечення інноваційних проектів. В значній мірі вирішення даної проблеми залежить від можливості і вміння використовувати сучасні фінансові інструменти і механізми залучення у високотехнологічну сферу економіки позабюджетних інвестицій. Одним із найбільш перспективних шляхів реалізації високоризикових наукомістких інноваційних проектів є грошові кошти приватних венчурних інвесторів, що представляють собою неформальний венчурний капітал, ефективність якого підтверджена світовою практикою економічно розвинутих країн.

Неформальний ринок венчурного капіталу складається з приватних інвесторів, які інвестують свої особисті фінансові ресурси в нові й малі фірми, що зростають. Їх прийнято називати «неформальними інвесторами», або «бізнес-янгелами». Відмінною рисою бізнес-ангелів є те, що вони фінансують проекти на початкових стадіях їх розвитку.

Згідно з положенням Асоціації приватних інвесторів України (АПУ), приватні інвестори («бізнес-ангели») – є найважливішим класом інвесторів, що заповнюють розрив між початковими вкладеннями власників компаній і наступними джерелами фінансування, такими як традиційний венчурний капітал, банківське фінансування, розміщення акцій на біржі і т. п. Крім надання стартового капіталу, приватні інвестори приносять в компанію найцінніший внесок – професійний і управлінський досвід, чого зазвичай не вистачає компаніям на початкових стадіях, а також необхідні зв'язки і репутаційну підтримку [1].

Різновиди «бізнес-ангелів», які ведуть пошук перспективних малих інноваційних підприємств, стали набагато різноманітнішими в останні роки. У міру розвитку інноваційної економіки разом з типовими венчурними інвесторами з'являються нові види підприємців-інвесторів, а саме: підприємницькі бізнес-ангели, професійні бізнес-ангели, бізнес-ангели мікроменеджери, бізнес-ангели – ентузіасти, корпоративні бізнес-ангели. Приватні венчурні інвестори за своєю економічною природою є неоднаковими в силу суб'єктивної та індивідуальної діяльності, тому що серед них є активні і пасивні люди, новачки та досвідчені професіонали свого бізнесу і відповідно величина прибутку від вкладених інвестицій також буде відрізняється.

Аналіз наукової зарубіжної та вітчизняної літератури та практики функціонування приватних венчурних інвесторів у розвинутих країнах світу дає можливість виокремити наступні характерні риси функціонування бізнес-ангелів на неформальному ринку венчурного капіталу, а саме [2, 3, 4]: